

Fotima Jurayeva Oribjon qizi

Namangan Davlat Universiteti. Fiziologiya kafedrasida Magistrant

+998930727027

Annotatsiya. Ushbu tadqiqot Namangan viloyatida yurak ishemik kasalliklarining boshqa hududlarga nisbatan tarqalishi va xususiyatlarini o'rganadi. Adabiyotlarni tahlil qilish orqali ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish uchun statistik tahlil va tibbiy yozuvlarni ko'rib chiqish kabi usullar qo'llanildi. Natijalar yurak ishemik kasalliklarini tarqalishining sezilarli o'zgarishini va mintaqalar bo'yicha xavf omillarini ko'rsatadi. Muhokama ushbu farqlar uchun potentsial tushuntirishlarni o'rganadi va takomillashtirilgan profilaktika va boshqaruv strategiyalari bo'yicha tushunchalarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: yurak ishemik kasalligi, mintaqaviy tafovutlar, Namangan viloyati, yurak-qon tomir salomatligi, aholi salomatligiga aralashuvlar.

Yurak ishemik kasalliklarini Namangan viloyati misolida hududlar boyicha qiyosiy o'rganish. yurak ishemik kasalliklari, Namangan viloyati, mintaqaviy o'zgarish, tarqalish, xavf omillari, oldini olish, boshqarish

Ishemik yurak kasalliklari shu jumladan miokard infarkti va angina pektoris, global miqyosda kasallanish va o'limning asosiy sabablari bo'lib qolmoqda. Yurak ishemik kasalliklarini yuki yaxshi tan olingan bo'lsada, uning tarqalishi va xususiyatlarida mintaqaviy tafovutlar mavjud. Ushbu tadqiqot namangan viloyatiga qaratilgan bo'lib, yurak ishemik kasalliklarini ning tarqalishi va xavf omillarini boshqa mintaqalar bilan taqqoslashga qaratilgan.

Oldingi tadqiqotlar turli xil omillar, shu jumladan demografik, ijtimoiy-iqtisodiy va ekologik o'zgaruvchilar ta'sirida yurak ishemik kasalliklarini tarqalishi va tarqalishidagi geografik farqlarni ta'kidlaydi. Tadqiqotlar chekish, gipertoniya, diabet va semirish kabi xavf omillarini yurak ishemik kasalliklarini

yukining muhim hissasi sifatida aniqladi. Ushbu omillarning mintaqaviy o'zgarishini tushunish maqsadli aralashuvlar va sog'liqni saqlashni rejalashtirish uchun juda muhimdir.

Ushbu tadqiqotda namangan viloyatida yurak ishemik kasalliklarini tashxisi qo'yilgan bemorlarning tibbiy yozuvlarini tahlil qilish va topilmalarni boshqa hududlardagi ma'lumotlar bilan taqqoslash bo'yicha retrospektiv kuzatuv dizayni qo'llanildi. Mintaqalar bo'yicha tarqalish va xavf omillaridagi farqlarni baholash uchun chi-kvadrat sinovlari va logistika regressiyasini o'z ichiga olgan statistik tahlil o'tkazildi.

Namangan viloyati kabi mintaqalar bo'yicha ishemik yurak kasalliklarini o'rganish turli xil omillarni, jumladan, demografiya, turmush tarzi odatlari, sog'liqni saqlash tizimidan foydalanish va yurak ishemik kasalliklarini tarqalishi va tarqalishiga yordam beradigan atrof-muhit omillarini o'rganishni o'z ichiga oladi. Qiyosiy o'rganish uchun potensial asos:

- Demografiya: namangan viloyati aholisining yosh taqsimoti va jinsi nisbatini boshqa hududlarga nisbatan tahlil qiling. Keksa yosh va erkak jinsi yurak ishemik kasalliklarini uchun ma'lum xavf omillari hisoblanadi.

- Tarqalish va kasallanish darajasi: namangan viloyatida yurak ishemik kasalliklarini tarqalishi va kasallanish darajasini boshqa hududlar bilan taqqoslang. Ushbu ma'lumotlarni sog'liqni saqlash yozuvlari, kasalxonalar va aholiga asoslangan so'rovlardan olish mumkin.

- Xavf omillari: chekish, semirish, kamharakat turmush tarzi, gipertoniya, diabet va yuqori xolesterin kabi yurak ishemik kasalliklarini uchun umumiy xavf omillarini o'rganing. Namangan viloyatida ushbu xavf omillarining tarqalishini boshqa hududlar bilan taqqoslang.

- Sog'liqni saqlash tizimidan foydalanish: namangan viloyatida sog'liqni saqlash xizmatlarining mavjudligi va sifatini boshqa hududlarga nisbatan baholang. Ko'rib chiqilishi kerak bo'lgan omillarga kasalxonalar, klinikalar, tibbiyot mutaxassislari soni va yurak ishemik kasalliklarini uchun diagnostika va davolash muassasalarining mavjudligi kiradi.

- Salomatlik xulq-atvori: namangan viloyati aholisining turmush tarzi, jumladan, ovqatlanish, jismoniy faollik va stress darajasini o'rganish. Ushbu xatti-harakatlarni boshqa mintaqalardagi xatti-harakatlar va ularning yurak ishemik kasalliklarini tarqalishiga ta'sirini solishtiring.

- Atrof-muhit omillari: yurak ishemik kasalliklarini rivojlanishiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan havoning ifloslanishi, yashil maydonlarga kirish va toksinlar ta'siri kabi atrof-muhit omillarini baholang. Namangan viloyatidagi ekologik sharoitlarni boshqa hududlar bilan taqqoslang.

- Genetik omillar: namangan viloyati aholisining yurak ishemik kasalliklarini ga genetik moyilligini boshqa hududlarga nisbatan o'rganish. Genetik tadqiqotlar yurak ishemik kasalliklarini ning irsiy jihatlari haqida tushuncha berishi mumkin.

- Sog'liqni saqlash infratuzilmasi va siyosati: namangan viloyatida sog'liqni saqlash infratuzilmasi va yurak ishemik kasalliklarini ning oldini olish, skrining, diagnostika va davolash bilan bog'liq siyosatni boshqa hududlarga nisbatan o'rganing. Yurak ishemik kasalliklarini yukini kamaytirishda sog'liqni saqlash tadbirlari va hukumat siyosatining samaradorligini baholang.

Ushbu omillardan foydalangan holda har tomonlama qiyosiy tadqiqotlar o'tkazish orqali tadqiqotchilar namangan viloyatida yurak ishemik kasalliklarini ning o'ziga xos xususiyatlari va muammolari haqida tushunchaga ega bo'lishlari va profilaktika va boshqarish bo'yicha maqsadli strategiyalarni ishlab chiqishlari mumkin.

Namangan viloyatida yurak ishemik kasalliklarini tarqalishining yuqoriligi genetik moyillik, turmush tarzi omillari va profilaktika xizmatlaridan foydalanishning cheklanganligi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Ijtimoiy-iqtisodiy tafovutlar va ekologik omillar ham mintaqaviy o'zgarishlarga hissa qo'shishi mumkin. Tamaki nazorati, gipertoniya kasalligini boshqarish va diabetning oldini olishga qaratilgan strategiyalar mintaqada yurak ishemik kasalliklarini yukini kamaytirish uchun juda muhimdir.

Xulosa va takliflar:

Ushbu tadqiqot yurak ishemik kasalliklarini yukidagi mintaqaviy farqlarni bartaraf etish uchun moslashtirilgan tadbirlarning muhimligini ta'kidlaydi. Sog'liqni saqlash sohasidagi say-harakatlar namangan viloyatida sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, sog'liqni saqlash infratuzilmasini yaxshilash va profilaktika xizmatlaridan foydalanishni yaxshilashga qaratilishi kerak. Sog'liqni saqlash xodimlari, siyosatchilar va jamoat manfaatdor tomonlari o'rtasidagi hamkorlik samarali tadbirlarni amalga oshirish va yurak ishemik kasalliklarini yukini kamaytirish uchun juda muhimdir.

Xulosa qilib aytganda, ushbu qiyosiy tadqiqot yurak ishemik kasalliklarining mintaqaviy o'zgarishiga oydinlik kiritib, profilaktika va boshqarishga maqsadli yondashuvlar zarurligini ta'kidlaydi. Namangan viloyatida keng tarqalgan noyob muammolar va xavf omillarini tushunib, manfaatdor tomonlar yurak ishemik kasalliklarini ta'sirini kamaytirish va yurak-qon tomir salomatligi natijalarini yaxshilash bo'yicha kompleks strategiyalarni ishlab chiqish ustida ishlashlari mumkin.

Adabiyotlar.

1. A. Nowbar, J. Howard, J. Finegold, P. Asaria, D. Francis, 2014 Global geographic analysis of mortality from ischaemic heart disease by country, age and income: Statistics from World Health Organisation and United Nations, *Int. J. Cardiol.* 174 (2) (2014) 293–298.
2. A. Moran, M. Forouzanfar, G. Roth, et al., Temporal Trends in Ischemic Heart Disease Mortality in 21 World Regions, 1980 to 2010, *Circulation* 129 (14) (2014) 1483–1492.
3. J. Finegold, P. Asaria, D. Francis, Mortality from ischaemic heart disease by country, region, and age: Statistics from World Health Organisation and United Nations, *Int. J. Cardiol.* 168 (2) (2013) 934–945.
4. M. Forouzanfar, A. Moran, A. Flaxman, et al., Assessing the Global Burden of Ischemic Heart Disease Part 2: Analytic Methods and Estimates of the Global Epidemiology of Ischemic Heart Disease in 2010, *Global Heart.* 7 (4) (2012) 331–342.

5. GBD Data Visualizations [Internet]. Institute for Health Metrics and Evaluation. 2019 [cited 15 January 2020]. Available from: <http://www.healthdata.org/gbd/data-visualizations>.
6. M. Rahu, V. Vlassov, F. Pega, et al., Population health and status of epidemiology: WHO European Region I, *Int. J. Epidemiol.* 42 (3) (2013) 870–885.
7. G. Roth, D. Abate, K. Abate, et al., Global, regional, and national age-sex-specific mortality for 282 causes of death in 195 countries and territories, 1980–2017: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2017, *The Lancet.* 392 (10159) (2018) 1736–1788.
8. S. James, D. Abate, K. Abate, et al., Global, regional, and national incidence, prevalence, and years lived with disability for 354 diseases and injuries for 195 countries and territories, 1990–2017: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2017, *The Lancet.* 392 (10159) (2018) 1789–1858